(Nro. 159.)

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek Nro. 81. 14. Lipca 1820.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Kuryer zawiera listy z wyspy S. Małgorzaty i S. Troycy, podług których Pułkownik Hiszpański Arana miał znaczną ponieść klęskę w bitwie pod St. Clara w Wenezueli, stoczoney z woyskiem Powstańców będącem pod sprawą Jenerałów Sarega i Monegas; dwieście ludzi z iego woyska przeszło do Powstańców. Boliwar był w pochodzie dla oderznięcia Hiszpańskiego Jenerała Latorre w okolicy Meryda. Ponieważ wiele amuncyi i broni przybyło do Angoustury w miesiącach Marcu i Kwietniu, spodziewaią się, że działania woienne silniey będą przedsięwzięte. — Vice-Prezydent Venezuelański Zea przybył do Anglii.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Podług naynowszych gazet Angielskich z d. 20. Czerwca, układy z Królową nieprzyniosły ieszcze żadnych pomyślnych skutków. Nieprzyiemna ta wiadomość, udzielona była obiedwom Izbom Parlamentu na d. 19. wieczorem przez Lordów Liverpoola i Castlereagha z załączeniem dokumentów, które się do owych układów ściągaią a to w liczbie 12.

Izba Wyższa naznaczyła dzień Piątkowy 23 na posiedzenie taynego Wydziału, mianowanego do przeyrzenia dokumentów załączonych do poselstwa Królewskiego.

W Izbie Niższey, Lord Castlereagh oświadczaiąc nieprzyiemny skutek układow rzekł: „Czuiąc iak ważnem iest to pytanie dla samych Nayiaśnieyszych Osób i dla całego Narodu w powszechności, sądze iednak, iżby zupełnie było przeciwko zamiarowi przystępować do dalszego naradzenia się w tey sprawie, dopókiby Izby nie były zawiadomione w sposobie urzędownym o powodach, które zniszczyły te usiłowania, dla oszczędzenia smutney potrzeby Parlamentowi takowego naradzania się. Wszystkie do tego należące papiery są w druku i będą iutro przełożone Izbie. Obowiązkiem przeto iest moim uczynić wniosek, aby dalsze narady nad poselstwem Jego Królewskiey Mości odłożyć do Środy d. 21., by Izba w tak trudney sprawie uwiadomioną zupełnie była i stosownie do zaszłych wypadków postępować mogła." — P. Brougham przystał na ten wniosek i rzekł: Zacny Lord Castlereagh nie może nademnie czuć bardziey nieszczęśnego skutku układów, które przedsięwzięto dla zagodzenia zachodzących sporów pomiędzy dwiema Nayiaśnieyszemi Osobami. Nie sądzę, aby cień nagany miał paść na osobę Nayiaśnieyszą, którey bydź doradzcą iestem obowiązany; atoli, oswiadczaiąc to, upraszam Izby, aby niechciała sobie z tąd czynić wniosku, że nieszczęśnego skutku tey sprawy iest winna druga Nayiaśnieysza Osoba. Bydź może, iż pomiędzy innęmi własnościami tego nadzwyczaynego przypadku, osądzi Izba, iż względem niepomyślnych tych układów, nie należy żadney stronie czynić zarzutów." Wniosek Lorda Castlereagha przyięto, podług którego rozprawy nad poselstwem Królewskiem maią bydź otworzone na d. 21. we Środę, ieżeli nie zaydą iakie nowe niespodziwane punkta.

Podług Kuryiera Londypskiego układy te miały się zerwać szczególnie z powodu dwóch trudności: ze strony Królowey obstawano przytem mocno, aby Imie iey umieszczone było w modlitwach Kościelnych, w których dotąd podług wyraźnego rozporządzenia Królewskiego opuszczone było; daley żądała Królowa Jey Mość, aby na wszystkich Dworach, któreby zwiedzała, przedstawianą była przez Ministrów Królewskich iako Królowa Angielska. Ostatniemu żądaniu stawiano polityczne przyczyny, ale zapewniano oraz Królowę, iż gdziekolwiek zechce mieszkać, będzie miała naywiększą opiekę tego Państwa, gdzieby się bawiła iako też osobiste poważenie i wszelkie dogodności. Z resztą niektórzy są tego ieszcze mniemania, iż przedsięwzięte będą na nowo układy.

)(

Dnia 16. Czerwca dał Król prywatne posłuchanie Xiężęciu i Xiężnie Carlos przed odiazdem ich do Hiszpanii. (Wieść, iakoby Xiąże osiąść miał ze swoią rodziną w Anglii nie iest pewną.) Dnia tegoż przedstawiony był Królowi Xiąże Gustaw Szwedzki przez Cesarsko Rossyiskiego Posła.

Francyia.

W Izbie Deputowanych trwaią ieszcze rozprawy nad budżetem wydatków. Od dnia 14. do 19. Czerwca przyięto z małoznaczącemi odmianami i zupełnie podług przełożenia Rządowego tegoż budżetu, następuiące rozdziały: Osoby woyskowe, Dochody ustalonych długów Państwa i funduszów umarzaiących, Ministeryium sprawiedliwości, Ministeryium Spraw Zewnętrznych, Ministeryium Spraw Wewnętrznych i Ministeryium Woyny. Niektóre Członki stroney lewey iako to: Bogne de Flaye, Camille, Teissere i Perreau, powstawali mocno na potrzebne wydatki Duchowieństwa Katolickiego wynoszące 27,000,000 franków włącznie z 4,400,000 franków dla osób Duchownych, a szczególniey podług mniemania tych Panów przeciwko wielkiey pensyi Arcybiskupów i Biskupów mianowicie Arcybiskupa Paryzkiego. Gazeta Francyi czyni w tey mierze swoie uwagi: „Naydotkliwsze skutki naszey rewolucyi okazuią się w nieszczęśliwym stanie, w iakim się znayduią Duchowni wraz z Religiią, która przez nich powinna bydź utrzymywaną. Duchowieństwo nie pobiera teraz w wyżebranych i niepewnych pensyiach dziesiątey części stałych dochodów z dawnych ich dóbr, a te same ieszcze pensyie podlegaią upokarzaiącym rozprawom, które ieszcze więcey są godne użalenia iak sam niedostatek cierpany przez Duchowieństwo. Anglicy, których we wszystkich gałęziach zarządu kraiowego tak chętnie za przykład bierzemy, zaramieniliby się nad takiem porządkiem rzeczy, i przedsięwzięliby prędkie i dzielne środki do położenia onym końca. Przystoiż w rzeczy samey dla potężnego i wspaniałego Narodu, aby słudzy Religii, których pensyia podług upodobania zmnieysza się lub powiększa, zamienieni byli na nieszczęsnych naiemników, osobliwie wystawiwszy sobie, że ciż sami słudzy Religii niegdy w inszym zupełnie znaydowali się stanie? Główne zamiary zdaią się bydź wymierzone przeciwko Biskupom, a niezastanawiamy się, że nasi Duchowni wyżsi Pasterzę nie pobieraią nawet tyle pensyi co Prefektowie, chociaż obowiązani są więcey wydawać, ponieważ nasze Dyiecezyie po większey części obszernieysze są iak Departamenta. Zadziwić się szczególniey potrzeba nad wyiątkiem uczynionym na korzyść Arcybiskupa Paryzkiego; atoli, ieżeli wszyscy inni urzędnicy w Stolicy większą nierównie maią pensyią od urzędników równego stopnia na Prowincyiach, czemużby nie miał bydź takiż sam stosunek i dla Duchowieństwa Paryzkiego? Czyliż Duchowni Stolicy z mnieyszym żyć mogą kosztem iak inni obywatele? Kupiąż oni taniey żywność? Nie należąż oni tak iak inni urzędnicy do ciężarów kraiowych i podatków? Arcybiskup Paryzki zasługuie na szczególne względy. Prałat ten nie iest tylko głową Duchowieństwa swoiey Dyiecezyi; on iest głową całego Duchowieństwa Francuzkiego. U niego zgromadzaią się wszyscy Duchowni i Prałaci Królestwa maiący sprawy w Stolicy; on ich musi stosownie do swoiego urzędu i godności przyimować; on ma nie równie większą część nieszczęśliwych do opatrywania, a wiadomo iak wspaniale ich wspiera. Buonaparte ustanowił pensyię Arcybiskupa Paryzkiego na 150,000 franków. Miałażeby Narod Francuzki mniey bydź wspaniałym iak Buonaparte? — Bezwątpienia, nieodzownie potrzebną iest rzeczą ulepszyć los Proboszczów; lecz maszże się to stać kosztem Biskupów? Ciż sami ludzie w innych czasach i podług okoliczności, zapytywaliby się równie, dla czego istnieią Króle, Xiężą, Bog, prawa i Oyczyzna, dla czego cały świat nie iest ustannie wystawiony zaburzeniom i nieporządkowi? Dozwolmy tylko działać naszym liberalistom, a wnet się okaże, że ich udawana wspaniałomyślność dla niższego Duchowieństwa, iest sidłem dla łatwowiernych ludzi. Panowie ci nie chcą wiedzieć równie tak o Biskupach iak i o Proboszczach. Niebyłże ieden z tych Doktorów (uczonych) tyle zuchwałem, twierdząc, iż iedna brygada Policyi konney dostateczną byłaby do zastąpienia Proboszczów? Z resztą okoliczności te nie uszły uwagi większey części Członków Izby. Pensyia Biskupów nie będzie zmnieyszoną, i spodziewać się należy, że Proboszczowie będą mieli onę powiększoną."

O to iest zupełny spis Deputowanych czwartego rzędu (serie) którzy stosownie podług ostatnich odmian prawa wyborowego d. 5. Lutego 1817 i utrzymanych oznaczeń tegoż prawa, po ukończeniu teraźnieyszych posiedzeń maią wystąpić i muszą bydź zastąpieni przez nowe Wybory. Z prawey strony występuie Deputowanych 18, z prawey strony środka 18, P. Ravez Prezydent 1, z lewey

strony Deputowanych 18 i z lewey strony środka 4, ogółem 53 Deputowanych.

Ponieważ Prawo wyborowe obok Konstytucyi iest główną zasadą Francuzkiey ustawy, zatem, aby ułatwić rzut oka na nowe zasady, udzielamy pokrótce główne punkta tych trzech praw, o których dotąd tyle mowiono.

Podług dawnego i dotąd istnieiącego prawa każdy obywatel płacący 300 franków stałego podatku, miał prawo głosowania na Wyborach; ztąd mieli oczewistą przewagę właściciele małych posiadłości nad większymi, którzy niknęli tem bardziey w wielkiey liczbie, ponieważ owe podatki 300 franków nieokonieczenie powinny były bydź podatkami gruntowymi; lecz główne miasta Departamentów zyskały tem bardziey na wpływie, ponieważ wielu Wyborców unikaiąc uciążliwego w tychże miastach pobytu, zupełnie się oddalali od Wyborów. Tym sposobem otworzyło się pole zabiegom tak dalece, że stronnictwo Paryzkie mogło kierować Wyborami w Departamentach a nawet takowe przepisywać. Ażeby temu zapobiedz złemu, którego złe skutki podczas ostatnich Wyborów widocznie się okazały, Rząd za byłego Ministra P. Decazes d. 15. Lutego przełożył nowy proiekt do prawa wyborowego; podług tego proiektu miała bydź liczba 258 Deputowanych do 430 powiększoną i dodatek nowych Członków w głównych miastach Departamentów miał się składać z 172 naywięcey płacących, którzy przynaymniey 1000 franków oddaią podatków, dawni zaś 258 dotychczasowi Wyborcy, nie mieli bydź więcey obierani w iednem Zgromadzeniu, lecz w głównych miastach każdego Obwodu. Ponieważ temu proiektowi zarzucano szczególniey naruszenie konstytucyi co się dotycze liczby Deputowanych; do tego, że był nadto rozwlekłym i mogłby zrządzić długie rozprawy, więc nowi Ministrowie przełożyli na d. 15. Kwietnia drugi proiekt, który owe 45 artykuły pierwszego proiektu zawarł w 9 artykułach, utrzymał liczbę 258 Deputowanych, lecz takowych nie dozwolił mianować bezpośrednie przez iedno Zgromadzenie, ale zalecił Zgromadzeniom Obwodowym wybierać Kandydatów, z których iako z naywięcey opłacaiących podatki składaiące się kollegium Wyborcze Departamentowe, mianuie Deputowanych. Tymi podwóynymi stopniami Wyborów nie byli zaspokoieni Panowie lewey strony, iak to dowodzą naydzwyczaynie w tey mierze toczone rozprawy i ruchy w Paryżu; że zaś przez połączenie się prawey strony ze środkiem Ministeryialnym widzieli się bydź przewyższeni głosami, przeto nayumiarkowańsza część tychże przystała na poprawienie wniesione przez P. Boin, zbliżaiące się do proiektu P. Decazes. Ministrowie ze strony swoiey nie mogli tem bardziey podług swey godności poprzestać, ponieważ uzyskali główny punkt, że nie same Departamentowe ale także Obwodowe Zgromadzenia istnieć maią, przez co zapobiega się licznym i burzliwym Zgromadzeniom, ale też iuż początkowo nie taili, że proiekt z dnia 15. Lutego uważali bydź lepszym, którego tylko z potrzeby zaniechali. Pomnożenie Deputowanych z 258 na 430 przyczynia się także do zapobieżenia owemu złemu, bo razem wielcy i mali właściciele będą reprezentantami co nie iest niestosownem dla 30 miliionów mieszkańców Francyi, która podczas rewolucyi miała często więcey iak podwoyną liczbę Członków ciała prawodawczego. Wielka Brytaniia licząca około 16 miliionów mieszkańców ma w Izbie Niższey 658 reprezentantów z tych wypada 45 na Szkocyię, a 100 na Irlandyię.

Gazeta Berlińska względem pierwszeństwa nowego prawa Wyborowego nad dawnem w następuiącym wyraża się sposobie: Przyięte teraz prawo wyborowe przez Izbę Deputowanych ma istotne pierwszeństwo nie tylko nad prawem zupełnie antimonarchicznem z d. 5. Lutego 1817, lecz nad obudwoma proiektami przełożonymi Izbie w ciągu roku 1820. Pierwszeństwa tego prawa są w ogólności następuiące: 1) Niszczy wszelki wpływ ludzi tey klassy, która nie posiada własności ani trudni się przemysłem. Ma wprawdzie udział do wyborów ten, co opłaca 300 franków stałego podatku; atoli Obywatel, który na potrzeby Kraiu składa około 90 talarów Pr. podatku gruntowego lub od ruchomości, zasługuie koniecznie na uwagę. Co się zaś dotycze stałego patentowego podatku to rzemieślnik lub kramarz płacący ze swego przemysłu podatek, może bydź porównany z tym, który takową summę opłaca iako podatek od ruchomości; lecz nie tylko żeby sam otrzymał patent, musi w rzeczy samey trudnić się przemysłem, aby mógł należeć do wyborów. Podług nowego prawa patentów powinien bydź od roku opłacony i przez taki czas należy trudnić się przemysłem; ztąd nie podobna, aby za 10 talarów Pr. srebr. mon. można głos kupić. 2) Ponieważ Wybory 258 Deputowanych w mieyscach głównych Obwodów maią bydź odbywane, zatem Wyborca dla użycia swego prawa nie poiedzie 5. 15 mil i więcey. Oczekiwać należy, że mnóstwo prawych ludzi, którzy dotąd

nie chcieli tracić czasu i pieniędzy będą w przyszłości należeć do Wyborów. 3) Przez to, że Wybory nie będą odbywane w głównych miastach Departamentów upadnie wiele środków zwodniczych, a prawy obywatel poydzie prędzey za głosem swego summienia i rozumu. 4) Ponieważ pewna liczba 172 Deputowanych obierana będzie z 4 części naywięcey płacących obywateli, nie będąc przywiązaną do uczynionego przełożenia przez Wyborców obwodowych, zatem większy posiadacz ziemi i kapitalista będzie miał bez pośredni udział do Wyborów. 5) Przez to, że ta czwarta częśc naywięcey płacących nie iest wyiętą od udziału Wyborów Obwodowych, otworzono zatem większym posiadaczom dobr środki do wpływu na mnieyszych i zapewnienia sobie nie iako rodzay Klientów, bez których żadna konstytucyia Monarchiczna nie mogłaby się utrzymać przy reprezentacyi Ludu.“

Zjednoczone Niderlany.

Z Bruxelli donoszą: „Wyszedł teraz trzeci tom dokumentów historycznych panowania Ludwika Bonapartego w Hollandyi, o dobroci tego dzieła nie masz więcey wątpliwości. Pomimo spraw Hollenderskich, wystawionych w tem dziele ze starannością, znayduią się tam mieysca dotyczące się stosunków Europy, szczególnie zaś pod ten czas, kiedy Ludwik pomimo swoiey woli zostawszy Królem, nie chciał złożyć korony, maiąc sobie za obowiązek i zaszczyt utrzymać iey nietykalność.“

Prussy.

Wiadomości publiczne z Berlina potwierdzaią, że Professor Jahn, po skonczonem badaniu zaprowadzony iest do Kolberga. Żonie iego wolno było za nim się udać. Mieszka ón w tym mieście w domu, którego opuścić nie może i iest pod ścisłem dozorem Policyi. Z resztą dopóki nie zostanie mu ogłoszony wyrok pobierać będzie swoią pensyią.

Królestwo Polskie.

Gazeta Warszawska z d. 7. Lipca zawiera następuiący wyrok Cesarsko-Królewski:

Zastanowiwszy nad życzeniami Nayiaśnieyszego Króla Jmci oboyga Sycylii, równie iak Nayiaśnieyszey Arcy-Xiężney Parmy, Placencyi i Gwastalli, oświadczonemi Nam przez wzaiemnych Posłów Ich przy Dworze Naszym, aby prawo zwane *jus albinagii* zniesionem zostało w Królestwie Naszem Polskiem na korzyść Ich podanych i zważywszy, że takowe zniesienie nastąpiło iuż w Państwach tychże Monarchów na korzyść poddanych Naszych; postanowiliśmy i stanowiemy co następuie:

Artykuł 1) Prawo zwane *jus albinagii*, na mocy którego rozmaite Rządy odziedziczały dobra, któreby poddani zagraniczni w ich Państwach posiadali; iest i będzie zniesionem w Królestwie Naszem Polskiem na korzyść poddanych Nayiaśnieyszego Króla Jmci oboyga Sycylii, iak i Nayiaśnieyszey Arcy-Xiężney Parmy, Placencyi i Gwastalli, tak długo iak podobneż zniesienie utrzymanem zostanie w Państwach obu tych Panuiących, na korzyść Naszych Polskich poddanych.

Art. 2) Wykonanie ninieyszego Naszego postanowienia, które w Dzienniku Praw ma bydź umieszczem, Kommissyiom Naszym Sprawiedliwości, Przychodow i Skarbu w czem do którey należeć będzie, polecamy.

Dan w Carskiem-Siele dnia 25. Maia (6. Czerwca) 1820. roku.

Alexander.

Turcyia.

Listy, z Epiru otrzymane przez kupców w Ankonie zawieraią wiadomość, potrzebuiącą iednak potwierdzenia, że woysko W. Porty węszło do Salony dawney Amphissy miasta, należącego do Wielkorządztwa Bassy Janiny; miało zostawić tam mocną załogę i wywiesić chorągiew Machometa. Skoro Basza Janiny o tem został zawiadomiony, udał się do tego miasta na czele znaczney siły, wpadł w nocy, przezco nie tylko mieszkańców lecz szczególniey załogę wprawił zamieszanie. Zaledwie stanął Basza, w tem mieście wydał rozkaz wskazuiący na śmierć tak załogę iak i mieszkańców; ażeby ieszcze bardziey swoich żołnierzy zachęcił, wystawił miasto na rabunek żołnierzy. Listy te oddaią, że flotta Turecka opanowała na morzu koło Korfu okręt, który wypłynął z Liworno i miał na pokładzie amunicyią dla wspomnionego Baszy Janiny.

Listy wiary godne odebrane w Wenecyi z Skutari naynowszey daty, donoszą: że Baszasza Skutari w skutek otrzymanego rozkazu od W. Porty wyruszył na d. 3 Czerwca z korpusem złożonym z 20000 ludzi, pomiędzy którymi iest 5000 iazdy i znaczna artylleryia, i udał się przeciwko Baszy Janiny. Ażeby działania swoie woyskowe mógł popierać posłał ón kilka okrętów z żywnością i amunicyią do portu Durazzo.

Redakcyia F. Krattera. — Drukiem J. Pillera.